

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

11. studenoga 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Rad preko poduzeća za privremeno zapošljavanje – Direktiva 2008/104/EZ – Članak 1. – Područje primjene – Pojmovi ‚javno poduzeće‘ i ‚obavljanje gospodarske djelatnosti‘ – Agencije Europske unije – Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) kao ‚poduzeće korisnik‘ u smislu članka 1. stavka 2. te direktive – Članak 5. stavak 1. – Načelo jednakog postupanja – Osnovni uvjeti rada i zapošljavanja – Pojam ‚isto radno mjesto‘ – Uredba (EZ) br. 1922/2006 – Članak 335. UFEU-a – Načelo administrativne autonomije institucija Unije – Članak 336. UFEU-a – Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europske unije i Uvjeti zapošljavanja koji se primjenjuju na ostale službenike Europske unije”

U predmetu C-948/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud, Litva), odlukom od 30. prosinca 2019., koju je Sud zaprimio 31. prosinca 2019., u postupku

UAB „Manpower Lit”

protiv

E. S.,

M. L.,

M. P.,

V. V.,

R. V.,

uz sudjelovanje:

Europskog instituta za ravnopravnost spolova (EIGE),

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev, predsjednik prvog vijeća, u svojstvu predsjednika drugog vijeća, I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb i A. Kumin (izvjestitelj), suci,

* Jezik postupka: litavski

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobe E. S., M. L., M. P., V. V. i R. V., R. Rudzinskas, *advokatas*,
- za litavsku vladu, V. Kazlauskaitė-Švenčionienė i V. Vasiliauskienė, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, J. Jokubauskaitė, B. Mongin i M. van Beek, zatim J. Jokubauskaitė, C. Valero i B. Mongin te naposljetku J. Jokubauskaitė, D. Recchia i B. Mongin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. srpnja 2021.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 1. stavaka 2. i 3. te članka 5. stavka 1. Direktive 2008/104/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o radu preko poduzeća za privremeno zapošljavanje (SL 2008., L 327, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 4., str. 280.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva UAB „Manpower Lit” i osoba E. S., M. L., M. P., V. V. i R. V., u vezi s plaćom isplaćenom na temelju ugovora o zapošljavanju sklopljenih između društva Manpower Lit i tuženikâ iz glavnog postupka.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2008/104

- 3 Članak 1. Direktive 2008/104 propisuje:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na radnike s ugovorom o zapošljavanju ili radnom odnosu s poduzećem za privremeno zapošljavanje koji su ustupljeni poduzećima korisnicima za rad na određeno vrijeme pod njihovim nadzorom i rukovodstvom.

2. Ova se Direktiva primjenjuje na javna i privatna poduzeća koja su poduzeća za privremeno zapošljavanje ili poduzeća korisnici koji obavljaju gospodarske djelatnosti, bez obzira na to posluju li s ciljem ostvarenja dobiti ili ne.

3. Države članice mogu nakon savjetovanja sa socijalnim partnerima predvidjeti da se ova Direktiva ne primjenjuje na ugovore o zapošljavanju ili radnim odnosima sklopljene u okviru posebnog državnog ili državopotpomognutog programa strukovnog usavršavanja, integracije ili prekvalifikacije.”

4 Članak 3. te direktive glasi:

„1. Za potrebe ove Direktive:

[...]

(d) ‚poduzeće korisnik‘ znači svaka fizička ili pravna osoba za koju i pod čijim nadzorom i rukovodstvom radnik zaposlen kod poduzeća za privremeno zapošljavanje privremeno radi;

[...]

(f) ‚osnovni uvjeti rada i zapošljavanja‘ znači uvjeti rada i zapošljavanja utvrđeni zakonodavstvom, uredbama, administrativnim odredbama, kolektivnim ugovorima i/ili drugim općim odredbama važećim u poduzeću korisniku koji se odnose na:

- i. trajanje radnog vremena, prekovremeni rad, pauze, odmori, noćni rad, dopuste i državne praznike;
- ii. plaću.

[...]”

5 Članak 5. navedene direktive, naslovljen „Načelo jednakog postupanja”, u stavku 1. prvom podstavku predviđa:

„Osnovni uvjeti rada i zapošljavanja za radnike zaposlene kod poduzeća za privremeno zapošljavanje su za vrijeme trajanja njihova ustupanja poduzeću korisniku najmanje jednaki uvjetima koji bi na te radnike bili primjenljivi da ih je na isto radno mjesto izravno zaposlilo poduzeće korisnik.”

Uredba (EZ) br. 1922/2006

6 Članak 2. Uredbe (EZ) br. 1922/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o osnivanju Europskog instituta za ravnopravnost spolova (SL 2006., L 403, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 13., str. 155.) glasi:

„Sveukupni ciljevi Instituta su doprinos i jačanje promicanja ravnopravnosti spolova, uključujući rodnu osviještenost u svim politikama Zajednice i posljedičnim nacionalnim politikama, te borba protiv diskriminacije na temelju spola, kao i podizanje svijesti građana EU-a o ravnopravnosti spolova pružanjem tehničke pomoći institucijama Zajednice, posebno Komisiji, te tijelima država članica, kako je određeno u članku 3.”

7 Članak 3. te uredbe, naslovljen „Zadaće”, u prvom stavku propisuje:

„Radi postizanja ciljeva određenih u članku 2. Institut:

- (a) prikuplja, analizira i diseminira relevantne objektivne, usporedive i pouzdane informacije koje se odnose na ravnopravnost spolova, uključujući rezultate istraživanja i najbolju praksu o kojima ga obavijeste države članice, institucije Zajednice, centri za istraživanja, nacionalna tijela za ravnopravnost, nevladine organizacije, socijalni partneri, relevantne treće zemlje i međunarodne organizacije, te predlaže područja za daljnja istraživanja;
- (b) razvija metode za poboljšanje objektivnosti, usporedivosti i pouzdanosti podataka na europskoj razini utvrđivanjem kriterija koji će poboljšati dosljednost informacija i uzeti u obzir rodna pitanja prilikom prikupljanja podataka;
- (c) razvija, analizira, procjenjuje i diseminira metodološke alate radi pružanja podrške integraciji ravnopravnosti spolova u sve politike Zajednice i nastale nacionalne politike i rodno osviještenost u svim institucijama i tijelima Zajednice;
- (d) provodi istraživanja o stanju u Europi u pogledu ravnopravnosti spolova;
- (e) uspostavlja i koordinira Europsku mrežu za ravnopravnost spolova koja obuhvaća centre, tijela, organizacije i stručnjake koji se bave pitanjima ravnopravnosti spolova i rodno osviještenim politikama radi pružanja podrške i poticanja istraživanja, optimiranja upotrebe dostupnih resursa i promicanja razmjene i diseminacije informacija;
- (f) organizira *ad hoc* sastanke stručnjaka kao podršku istraživačkom radu instituta, potiče razmjenu informacija između istraživača i promiče uključivanje rodne perspektive u njihova istraživanja;
- (g) radi podizanja svijesti građana Europske unije o ravnopravnosti spolova, organizira, s relevantnim dionicima, konferencije, kampanje i sastanke na europskoj razini, te predstavlja rezultate i zaključke Komisiji;
- (h) diseminira informacije u pogledu pozitivnih primjera nestereotipnih uloga žena i muškaraca u svim područjima života, prezentira svoje rezultate i inicijative čiji je cilj objava i daljnja izgradnja takvih uspješnih priča;
- (i) razvija dijalog i suradnju s nevladinim organizacijama i organizacijama za jednake mogućnosti, sveučilištima i stručnjacima, centrima za istraživanja, socijalnim partnerima i odnosnim tijelima aktivno nastojeći postići ravnopravnost na nacionalnoj i europskoj razini;
- (j) uspostavlja izvore informacija koji su dostupni javnosti;
- (k) stavlja na raspolaganje informacije o rodno osviještenoj politici javnim i privatnim organizacijama; i
- (l) pruža informacije institucijama Zajednice o ravnopravnosti spolova i rodno osviještenoj politici u državama pristupnicama i kandidatkinjama.”

8 Članak 5. navedene uredbe glasi:

„Institut ima pravnu osobnost. Institut uživa, u svakoj državi članici, najširu pravnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama na temelju njihova nacionalnog prava. Osobito, Institut može stjecati pokretne i nekretnine i njima raspolagati te može biti stranka u pravnim postupcima.”

9 Članak 14. stavak 3. Uredbe br. 1922/2006 glasi:

„Prihodi Instituta, ne dovodeći u pitanje druge izvore, obuhvaćaju:

(a) subvenciju Zajednice iskazanu u općem proračunu Europske unije (dio ‚Komisija’);

(b) plaćanja primljena za pružene usluge;

[...]”

Litavsko pravo

10 Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (Zakonik o radu Republike Litve), u verziji koja se primjenjuje u glavnom predmetu (u daljnjem tekstu: Zakonik o radu), u članku 75. stavku 2. određuje:

„Poduzeće za privremeno zapošljavanje mora osigurati da plaća ustupljenog radnika za rad koji će obavljati u poduzeću korisniku nije manja od plaće koju bi ustupljeni radnik ostvario da je sklopio ugovor o radu s poduzećem korisnikom za isto radno mjesto, osim u slučajevima kada ustupljeni radnici zaposleni na neodređeno vrijeme kod poduzeća za privremeno zapošljavanje primaju naknadu plaće u razdoblju između dvaju ustupanja, a visina te naknade plaće za razdoblje između dvaju ustupanja jednaka je onoj koju radnik prima u razdoblju tijekom kojeg je ustupljen. Poduzeće korisnik supsidijarno je odgovorno za obvezu isplate plaće ustupljenom radniku za rad koji je radnik obavio za poduzeće korisnika, koja ne smije biti manja od plaće koju bi ustupljeni radnik ostvario da je sklopio ugovor o radu s poduzećem korisnikom za isto radno mjesto. U kontekstu te obveze, korisnik mora, na njegov zahtjev, poduzeću za privremeno zapošljavanje pružiti informacije o naknadi koju primaju korisnikovi vlastiti zaposlenici u odnosnoj kategoriji radnika.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

11 Društvo Manpower Lit pruža usluge rada preko poduzeća za privremeno zapošljavanje. Ono je 2012. dobilo ugovor o javnoj nabavi s Europskim institutom za ravnopravnost spolova (EIGE), agencijom Unije sa sjedištem u Vilniusu (Litva), koji se odnosio na pružanje usluga ustupanja privremenog osoblja.

12 Specifikacije ugovora koji su zatim sklopili Manpower Lit i EIGE predviđale su da su usluge koje bi potonji mogao zatrebati obuhvaćale potporu njegovu statutarnom osoblju, privremeno izvršavanje zadaća koje su bile dopunske redovnim a te koje su se javljale u okviru posebnih projekata, pomoć na određeno vrijeme tijekom razdoblja visokog opterećenja i otklanjanje problema nedostatka osoblja EIGE-a u slučaju odsutnosti. Također je pojašnjeno da će se privremeno osoblje smatrati nestatutarnim osobljem EIGE-a.

- 13 Tuženici iz glavnog postupka sklopili su ugovore o zapošljavanju s društvom Manpower Lit i radili u EIGE-u, redom, kao asistentice i informatičar. U tim ugovorima i njihovim dodacima pojašnjeno je da tuženici iz glavnog postupka rade za poduzeće korisnika, odnosno za EIGE, koji ih obavještava o članu osoblja koji je odgovoran za davanje uputa u vezi s obavljanjem posla. U ugovorima je također bilo precizirano njihovo trajanje, i to do datuma njihova raskida od strane EIGE-a za radno mjesto koje odgovara predmetnim zadaćama.
- 14 Radni odnosi između društva Manpower Lit i tuženikâ iz glavnog postupka okončani su između travnja i prosinca 2018. Međutim, ocijenivši da im se duguje isplata zaostataka primitaka od rada, oni su pokrenuli postupak pred Valstybinės darbo inspekcijos Vilniaus teritorinio skyriaus Darbo ginčų komisijom (Komisija za radne sporove u okviru područnog odjela inspekcije rada Vilnius, Litva, u daljnjem tekstu: Komisija za radne sporove) kako bi ishodili njihovu isplatu.
- 15 Ta je komisija smatrala da su tuženici iz glavnog postupka zapravo obavljali zadaće članova EIGE-ova stalnog osoblja i da njihovi uvjeti koji se odnose na plaću trebaju odgovarati onima koje EIGE primjenjuje na svoje ugovorno osoblje. Uzimajući u obzir članak 75. stavak 2. Zakonika o radu, ona je odlukom od 20. lipnja 2018. utvrdila da je Manpower lit diskriminirao tuženike iz glavnog postupka isplaćivanjem plaće koja je niža od one koju bi ostvarili da ih je EIGE izravno zaposlio na temelju ugovora o radu radi popunjavanja istog radnog mjesta te je naložila naplatu zaostataka primitaka od rada za razdoblje od šest mjeseci tijekom 2018.
- 16 Budući da se nije složio s odlukom Komisije za radne sporove, Manpower lit podnio je tužbu Vilniaus miesto apylinkės teismasu (Općinski sud u Gradu Vilnius, Litva), koji ju je odbio presudom od 20. veljače 2019.
- 17 Taj je sud u svojoj presudi odbio kao neosnovan argument EIGE-a, intervenijenta u postupku, prema kojem se na njega ne mogu primijeniti odredbe Direktive 2008/104.
- 18 Osim toga, istaknuo je da su svi tuženici iz glavnog postupka, uzimajući u obzir odredbe njihovih ugovora o zapošljavanju i poslove koje su stvarno obavljali, obavljali zadaće upravne naravi, pružali pomoć stalnom osoblju određenih EIGE-ovih odjela i djelomično izvršavali zadaće članova ugovornog osoblja koje radi u toj agenciji. Stoga je navedeni sud smatrao da se tuženici iz glavnog postupka, za potrebe članka 75. stavka 2. Zakonika o radu, mogu usporediti s tim članovima ugovornog osoblja.
- 19 U tom kontekstu, Vilniaus miesto apylinkės teismasu (Općinski sud u Gradu Vilnius) pojasnio je da se poslovi koje su obavljali tuženici iz glavnog postupka i njihove zadaće nisu osobito razlikovali ni tako malo sličili EIGE-ovim poslovima i zadaćama da ih nije bilo moguće povjeriti dužnosnicima ili članovima ugovornog osoblja koji su trajno zaposleni u toj agenciji. Prema mišljenju tog suda, činjenica da je ta agencija odlučila zaposliti osoblje posredstvom poduzeća za privremeno zapošljavanje radi smanjenja troškova ljudskih resursa i izbjegavanja duljih i složenijih postupaka nije razlog koji opravdava isplaćivanje znatno niže plaće tuženicima iz glavnog postupka od one predviđene za članove ugovornog osoblja.
- 20 U tim je okolnostima navedeni sud presudio da na tuženike iz glavnog postupka treba primijeniti uvjete koji se odnose na plaću primjenjive na članove ugovornog osoblja.
- 21 Vilniaus apygardos teismasu (Okružni sud u Vilnius, Litva), kojemu je Manpower Lit podnio žalbu, odbio ju je presudom od 20. lipnja 2019. te je potvrdio prvostupanjsku presudu.

- 22 Nakon toga, Manpower Lit podnio je žalbu u kasacijskom postupku sudu koji je uputio zahtjev, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve).
- 23 Taj sud pojašnjava da se spor koji se pred njim vodi u biti odnosi na pitanje primjenjuje li se odredba o jednakom postupanju prema radnicima zaposlenima kod poduzeća za privremeno zapošljavanje iz članka 5. Direktive 2008/104, prenesena u nacionalno pravo, na situaciju o kojoj je riječ u glavnom postupku, uzimajući u obzir činjenicu da se uslugama ustupanja radnika zaposlenih kod poduzeća za privremeno zapošljavanje služi EIGE, agencija Unije kao korisnik.
- 24 U tom pogledu navedeni sud primjećuje da točno značenje pojma „javno poduzeće” i pitanje jesu li subjekti poput EIGE-a obuhvaćeni tim pojmom nisu jasni, s obzirom na određene razlike između različitih jezičnih verzija članka 1. stavka 2. Direktive 2008/104. Prema njegovu mišljenju, tumačenje te odredbe također je potrebno jer postoji sumnja u pogledu pitanja na koje se pravne subjekte primjenjuje kriterij „obavljanja gospodarske djelatnosti”, odnosno na korisnika, na poduzeće za privremeno zapošljavanje ili na oboje.
- 25 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev u tom se kontekstu pita o utjecaju članka 1. stavka 3. Direktive 2008/104, prema kojem države članice mogu predvidjeti da se ta direktiva ne primjenjuje na ugovore o zapošljavanju ili radnim odnosima sklopljene u okviru posebnog državnog ili državnotpomognutog programa strukovnog usavršavanja, integracije ili prekvalifikacije.
- 26 Naposljetku, taj sud ponavlja EIGE-ovo mišljenje, prema kojem sud prilikom primjene načela jednakog postupanja iz članka 5. stavka 1. Direktive 2008/104 i s njime povezanih odredbi nacionalnog prava mora provjeriti je li primjena direktive u pogledu nediskriminatorne plaće protivna drugim pravnim pravilima Unije. Naime, EIGE smatra da tumačenje načela jednakog postupanja sudova pred kojima su ranije vođeni postupci i njegova primjena na agenciju Unije nisu u skladu s Financijskom uredbom Unije, Pravilnikom o osoblju za dužnosnike Europske unije i s člancima 335. i 336. UFEU-a.
- 27 U tim je okolnostima Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Koji je sadržaj pojma ‚javno poduzeće’ iz članka 1. stavka 2. Direktive 2008/104? Treba li agencije Europske unije poput EIGE-a smatrati ‚javnim poduzećima’ u smislu navedene direktive?
 2. Na koje se subjekte (poduzeće korisnik, poduzeće za privremeno zapošljavanje, barem na jedno od njih ili eventualno oboje), u skladu s člankom 1. stavkom 2. Direktive 2008/104, primjenjuje kriterij ‚obavljanja gospodarske djelatnosti’? Treba li područja djelovanja i zadaće EIGE-a, kako su definirani u člancima 3. i 4. [Uredbe br. 1922/2006], smatrati gospodarskim djelatnostima u smislu u kojem je taj pojam definiran u članku 1. stavku 2. Direktive 2008/104?
 3. Mogu li se odredbe članka 1. stavaka 2. i 3. Direktive 2008/104 tumačiti na način da iz primjene Direktive mogu isključiti ona javna i privatna poduzeća za privremeno zapošljavanje ili poduzeća korisnike koja nisu uključena u programe na koje se upućuje u članku 1. stavku 3. Direktive i ne obavljaju gospodarske djelatnosti navedene u članku 1. stavku 2. Direktive?

4. Primjenjuju li se u potpunosti odredbe članka 5. stavka 1. Direktive 2008/104 o osnovnim uvjetima rada i zapošljavanja za radnike zaposlene kod poduzeća za privremeno zapošljavanje, osobito u pogledu plaće, na agencije Europske unije koje podliježu posebnim pravilima radnog prava Unije i člancima 335. i 336. UFEU-a?
5. Krši li propis države članice (članak 75. Zakonika o radu) kojim se prenose odredbe članka 5. stavka 1. Direktive 2008/104 za sva poduzeća koja koriste ustupljene radnike (uključujući institucije Unije) načelo administrativne autonomije institucija Unije utvrđeno u člancima 335. i 336. UFEU-a i pravila koja uređuju izračun i isplatu plaća iz Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije?
6. Uzimajući u obzir činjenicu da sva radna mjesta (zadace radnog mjesta) na koja EIGE izravno zapošljava radnike uključuju zadatke koje mogu obavljati isključivo oni radnici koji rade na temelju Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europske unije, mogu li se radna mjesta (zadace radnog mjesta) radnika zaposlenih preko poduzeća za privremeno zapošljavanje smatrati 'istim radnim mjestom' u smislu članka 5. stavka 1. Direktive 2008/104?"

O prethodnim pitanjima

Prvo, drugo i treće pitanje

- 28 Svojim prvim, drugim i trećim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 1. Direktive 2008/104 tumačiti na način da je njezinim područjem primjene obuhvaćeno ustupanje EIGE-u od poduzeća za privremeno zapošljavanje osoba koje su s tim poduzećem sklopile ugovor o zapošljavanju, kako bi EIGE-u pružile usluge rada.
- 29 Kako bi se odgovorilo na to pitanje, treba podsjetiti na to da se Direktiva 2008/104, na temelju članka 1. stavka 1., primjenjuje na radnike koji su sklopili ugovor o zapošljavanju ili radni odnos s poduzećem za privremeno zapošljavanje koji su ustupljeni poduzećima korisnicima za rad na određeno vrijeme pod njihovim nadzorom i rukovodstvom.
- 30 Osim toga, članak 1. stavak 2. te direktive pojašnjava da se ona primjenjuje na javna i privatna poduzeća koja su poduzeća za privremeno zapošljavanje ili poduzeća korisnici koji obavljaju gospodarske djelatnosti, bez obzira na to posluju li s ciljem ostvarenja dobiti ili ne.
- 31 Najprije je nesporno da se u ovom slučaju Manpower Lit i tuženici iz glavnog postupka mogu smatrati „poduzećem za privremeno zapošljavanje” i „radni[cima]” u smislu navedenih odredbi Direktive 2008/104.
- 32 Što se tiče primjenjivosti te direktive u okolnostima u kojima je korisnik rada preko poduzeća za privremeno zapošljavanje agencija Unije, poput EIGE-a, iz teksta članka 1. stavka 2. navedene direktive proizlazi da taj korisnik u tom pogledu mora ispuniti tri uvjeta, odnosno da on mora biti obuhvaćen pojmom „javnog i privatnog poduzeća”, da mora odgovarati „poduzeću korisniku” i obavljati „gospodarsku djelatnost”.

- 33 Kad je riječ o pitanju može li se agencija Unije, poput EIGE-a, smatrati „poduzećem korisnikom” u smislu članka 1. stavka 2. Direktive 2008/104, koje valja ispitati kao prvo, valja istaknuti da je taj pojam u članku 3. stavku 1. točki (d) te direktive definiran kao svaka fizička ili pravna osoba za koju i pod čijim nadzorom i rukovodstvom radnik zaposlen kod poduzeća za privremeno zapošljavanje privremeno radi.
- 34 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da su tuženici iz glavnog postupka kao radnici zaposleni kod poduzeća za privremeno zapošljavanje privremeno radili za EIGE, pod njegovim nadzorom i rukovodstvom. Nadalje, s obzirom na to da članak 5. Uredbe br. 1922/2006 predviđa da EIGE ima pravnu osobnost i u svakoj državi članici uživa najširu pravnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama na temelju njihova nacionalnog prava, treba ga smatrati „pravnom osobom” u smislu članka 3. stavka 1. točke (d) Direktive 2008/104. Stoga je EIGE, u kontekstu poput onoga u glavnom predmetu, „poduzeće korisnik” u smislu članka 1. stavka 2. te direktive.
- 35 Što se tiče pojmova „javna i privatna poduzeća” i „gospodarska djelatnost” u smislu tog članka 1. stavka 2., treba istaknuti da oni nisu definirani Direktivom 2008/104, niti se na ikoji način upućuje na pravo država članica radi određivanja njihova smisla i opsega.
- 36 U tom pogledu, valja podsjetiti na to da je Sud, u kontekstu prava tržišnog natjecanja Unije, s jedne strane, definirao da pojam „poduzetnik” obuhvaća svaki subjekt koji se bavi gospodarskom djelatnošću, bez obzira na njegov pravni oblik i način njegova financiranja (presude od 18. lipnja 1998., Komisija/Italija, C-35/96, EU:C:1998:303, t. 36. i od 6. svibnja 2021., Analisi G. Caracciolo, C-142/20, EU:C:2021:368, t. 55. i navedena sudska praksa). S druge strane, presudio je da su sve djelatnosti koje se sastoje od nuđenja robe ili usluga na određenom tržištu „gospodarske djelatnosti” (vidjeti presude od 25. listopada 2001., Ambulanz Glöckner, C-475/99, EU:C:2001:577, t. 19. i od 11. lipnja 2020., Komisija i Slovačka Republika/Dôvera zdravotná poisťovňa, C-262/18 P i C-271/18 P, EU:C:2020:450, t. 29. i navedenu sudska praksu).
- 37 Potonji je zaključak Sud u presudi od 17. studenoga 2016., Betriebsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:883) prenio u kontekst Direktive 2008/104, s obzirom na to da iz točke 44. te presude proizlazi da „gospodarsku djelatnost” u smislu članka 1. stavka 2. te direktive treba tumačiti na način da se odnosi na svaku djelatnost koja se sastoji od ponude robe ili usluga na određenom tržištu.
- 38 U tim okolnostima, ispitivanje pitanja je li ta direktiva primjenjiva kada je poduzeće korisnik u smislu njezina članka 1. stavka 2. agencija Unije, poput EIGE-a, zahtijeva da se utvrdi obavlja li ta agencija djelatnost koja se sastoji od ponude robe ili usluga na određenom tržištu.
- 39 U tom pogledu iz ustaljene sudske prakse proizlazi da su iz kvalifikacije gospodarske djelatnosti načelno isključene djelatnosti koje su obuhvaćene izvršavanjem prerogativa javne vlasti. S druge strane, usluge koje se, iako nisu obuhvaćene izvršavanjem prerogativa javne vlasti, osiguravaju u javnom interesu i bez cilja ostvarivanja dobiti i koje su u odnosu tržišnog natjecanja s onima koje nude operatori koji imaju cilj ostvarivanja dobiti kvalificirane su kao gospodarske djelatnosti (presuda od 6. rujna 2011., Scattolon, C-108/10, EU:C:2011:542, t. 44. i navedena sudska praksa). Okolnost da su takve usluge manje konkurentne od usporedivih usluga koje pružaju operatori koji imaju cilj ostvarivanja dobiti ne može spriječiti to da se predmetne djelatnosti smatraju gospodarskim djelatnostima (vidjeti u tom smislu presudu od 25. listopada 2001., Ambulanz Glöckner, C-475/99, EU:C:2001:577, t. 21.).

- 40 U ovom slučaju valja istaknuti da su ciljevi EIGE-a, u skladu s člankom 2. Uredbe br. 1922/2006, doprinos promicanju ravnopravnosti spolova i njezino jačanje, borba protiv diskriminacije na temelju spola kao i podizanje svijesti građana Unije o ravnopravnosti spolova pružanjem tehničke pomoći institucijama Unije te tijelima država članica.
- 41 Osim toga, u članku 3. stavku 1. te uredbe navedene su EIGE-ove zadaće radi postizanja ciljeva određenih u njezinu članku 2.
- 42 Naime, najprije valja utvrditi da EIGE-ove djelatnosti nisu obuhvaćene izvršavanjem prerogativa javne vlasti, što, uostalom, nije ni osporeno.
- 43 Nadalje, što se tiče određenih EIGE-ovih djelatnosti navedenih u članku 3. stavku 1. Uredbe br. 1922/2006, treba smatrati da postoje tržišta na kojima djeluju trgovačka poduzeća koja se s EIGE-om nalaze u odnosu tržišnog natjecanja. Treba, među ostalim, spomenuti prikupljanje, analizu i diseminaciju relevantnih objektivnih, usporedivih i pouzdanih informacija koje se odnose na ravnopravnost spolova (članak 3. stavak 1. točka (a)), razvijanje, analizu, procjenu i diseminaciju metodoloških alata (članak 3. stavak 1. točka (c)), provedbu istraživanja o stanju u Europi u pogledu ravnopravnosti spolova (članak 3. stavak 1. točka (d)), organizaciju konferencija, kampanja i sastanka na europskoj razini (članak 3. stavak 1. točka (g)), uspostavljanje izvora informacija koji su dostupni javnosti (članak 3. stavak 1. točka (j)) kao i stavljanje na raspolaganje informacija o rodno osviještenoj politici javnim i privatnim organizacijama (članak 3. stavak 1. točka (k)).
- 44 Okolnost da EIGE u obavljanju svojih djelatnosti ne posluje s ciljem ostvarenja dobiti, u skladu sa samim tekstom članka 1. stavka 2. Direktive 2008/104, nije relevantna (vidjeti presudu od 17. studenoga 2016., *Betriebsrat der Ruhrlandklinik*, C-216/15, EU:C:2016:883, t. 46. i navedenu sudsku praksu). Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 70. svojeg mišljenja, ono što je važno jest postojanje usluga koje su u tržišnom natjecanju s drugim poduzećima koja posluju s takvim ciljem ostvarenja dobiti na relevantnom tržištu.
- 45 Naposljetku, valja također istaknuti da, iako se EIGE-ove djelatnosti na temelju članka 14. stavka 3. Uredbe br. 1922/2006 prije svega financiraju sredstvima Unije, njegovi prihodi, u skladu sa stavkom 3. točkom (b) tog članka 14., uključuju „plaćanja primljena za pružene usluge”, što potvrđuje da je zakonodavac Unije predvidio da EIGE barem djelomično djeluje kao sudionik na tržištu. To tumačenje potvrđuje činjenica da je bitna značajka naknade, prema ustaljenoj sudskoj praksi, to što je ona ekonomska protučinidba za uslugu o kojoj je riječ, protučinidba koja se uobičajeno definira između pružatelja i primatelja usluge (presuda od 17. ožujka 2011., *Peñarroja Fa*, C-372/09 i C-373/09, EU:C:2011:156, t. 37. i navedena sudska praksa).
- 46 S obzirom na prethodno navedeno, valja zaključiti da treba smatrati da EIGE obavlja, u najmanju ruku djelomično, djelatnost koja se sastoji od pružanja usluga na određenom tržištu.
- 47 Konačno, ništa ne upućuje na to da je agencija Unije, poput EIGE-a, kad se koristi ustupanjem od poduzeća za privremeno zapošljavanje radnika zaposlenih preko poduzeća za privremeno zapošljavanje, kao takva isključena iz područja primjene Direktive 2008/104.
- 48 Naime, s obzirom na to da tekst članka 1. stavka 2. te direktive upućuje na „javna i privatna” poduzeća, okolnost da je agencija Unije, poput EIGE-a, osnovana na temelju prava Unije, u ovom slučaju na temelju Uredbe br. 1922/2006, nije relevantna, kao što to pravilno ističe litavska vlada.

- 49 Naposljetku, što se tiče pitanja suda koji je uputio zahtjev o članku 1. stavku 3. Direktive 2008/104, dovoljno je istaknuti da se ta odredba ne primjenjuje u ovom slučaju.
- 50 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo, drugo i treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 1. Direktive 2008/104 treba tumačiti na način da je njezinim područjem primjene obuhvaćeno ustupanje EIGE-u od poduzeća za privremeno zapošljavanje osoba koje su s tim poduzećem sklopile ugovor o zapošljavanju, kako bi EIGE-u pružile usluge rada.

Četvrto, peto i šesto pitanje

- 51 Svojim četvrtim, petim i šestim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. stavak 1. Direktive 2008/104 tumačiti na način da se radno mjesto radnika zaposlenog preko poduzeća za privremeno zapošljavanje koji je ustupljen EIGE-u može smatrati „istim radnim mjestom” u smislu te odredbe, čak i pod pretpostavkom da sva radna mjesta na koja EIGE izravno zapošljava radnike obuhvaćaju zadaće koje mogu izvršiti samo osobe na koje se primjenjuje Pravilnik o osoblju za dužnosnike Unije, ili takvo tumačenje predstavlja povredu članka 335. UFEU-a, u kojem je utvrđeno načelo administrativne autonomije institucija Unije, članka 336. UFEU-a ili tog pravilnika.
- 52 Na temelju članka 5. stavka 1. prvog podstavka Direktive 2008/104, osnovni uvjeti rada i zapošljavanja za radnike zaposlene kod poduzeća za privremeno zapošljavanje za vrijeme trajanja njihova ustupanja poduzeću korisniku su najmanje jednaki uvjetima koji bi na te radnike bili primjenljivi da ih je na isto radno mjesto izravno zaposlilo poduzeće korisnik.
- 53 U tom pogledu, pojam „osnovni uvjeti rada i zapošljavanja” u smislu tog članka 5. stavka 1. prvog podstavka definiran je u članku 3. stavku 1. točki (f) Direktive 2008/104 i odnosi se na trajanje radnog vremena, prekovremeni rad, pauze, odmore, noćni rad, dopuste i državne praznike te na plaću.
- 54 Najprije valja podsjetiti na to da se glavni postupak odnosi na spor između društva Manpower Lit i njegovih pet prijašnjih zaposlenika, dok EIGE u tom sporu ima samo svojstvo intervenijenta. Osim toga, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da su tuženici iz glavnog postupka, prema činjeničnim utvrđenjima Vilniaus miesto apylinkės teismasa (Općinski sud u Gradu Vilnius), ispunjavali, barem djelomično, zadaće članova ugovornog osoblja koji rade u EIGE-u, tako da je taj sud smatrao, s jedne strane, da se oni mogu usporediti s tim članovima ugovornog osoblja i, s druge strane, da je na njih trebalo primijeniti uvjete koji se odnose na plaću primjenjive na navedene članove ugovornog osoblja na temelju članka 75. stavka 2. Zakonika o radu, kojim se u litavsko pravo prenosi članak 5. stavak 1. Direktive 2008/104.
- 55 Međutim, Komisija tvrdi da načelo jednakog postupanja, predviđeno potonjom odredbom, u okolnostima poput onih u glavnom postupku zahtijeva usporedbu uvjeta rada radnika zaposlenih preko poduzeća za privremeno zapošljavanje s uvjetima primjenjivima na radnike koje EIGE izravno zaposli u skladu s nacionalnim pravom. Nasuprot tomu, tvrdi da te uvjete ne treba uspoređivati s onima primjenjivima na osoblje zaposleno na temelju Pravilnika o osoblju za dužnosnike Unije, poput članova ugovornog osoblja, jer bi takvo tumačenje članka 5. stavka 1. Direktive 2008/104 povrijedilo članke 335. i 336. UFEU-a i tuženicima iz glavnog postupka stvarno dodijelilo status dužnosnika Unije.
- 56 Ta se teza ne može prihvatiti.

- 57 Najprije, u članku 335. UFEU-a pojašnjeno je da Unija u svakoj državi članici uživa najširu pravnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama na temelju njihova nacionalnog prava. Međutim, dodjela radnicima zaposlenima preko poduzeća za privremeno zapošljavanje osnovnih uvjeta rada i zapošljavanja koje uživa osoblje zaposleno na temelju Pravilnika o osoblju za dužnosnike Unije ne ograničava tu sposobnost.
- 58 Nadalje, na temelju članka 336. UFEU-a, zakonodavac Unije donosi Pravilnik o osoblju za dužnosnike Unije i Uvjete zaposlenja ostalih službenika. Međutim, ni taj pravilnik ni Uvjete zaposlenja ostalih službenika ne uređuju uvjete rada radnika zaposlenih preko poduzeća za privremeno zapošljavanje koje su agencijama Unije ustupila poduzeća za privremeno zapošljavanje. Stoga se, u nedostatku posebnog propisa, kada se te agencije koriste radnicima zaposlenima preko poduzeća za privremeno zapošljavanje na temelju ugovora sklopljenih s poduzećima za privremeno zapošljavanje, načelo jednakog postupanja iz članka 5. stavka 1. Direktive 2008/104 u potpunosti primjenjuje na te radnike prilikom zadataka koje obavljaju u takvoj agenciji.
- 59 Naposljetku, iako primjena nacionalnog zakonodavstva kojim se prenosi taj članak 5. stavak 1. dovodi do usporedbe uvjeta rada i zapošljavanja radnika zaposlenih preko poduzeća za privremeno zapošljavanje s onima osoblja zaposlenog na temelju Pravilnika o osoblju za dužnosnike Unije, to nikako nema za posljedicu to da se tim radnicima zaposlenima preko poduzeća za privremeno zapošljavanje dodjeljuje status dužnosnika.
- 60 Naime, kao što je to navedeno u točkama 52. i 53. ove presude, članak 5. stavak 1. Direktive 2008/104 samo zahtijeva jednakost „osnovnih uvjeta rada i zapošljavanja” radnika zaposlenih preko poduzeća za privremeno zapošljavanje jer je taj pojam u članku 3. stavku 1. točki (f) te direktive definiran kao da se u bitnome odnosi na uvjete utvrđene općim i obvezujućim odredbama koje su na snazi u poduzeću korisniku, a koje se odnose na radno vrijeme i plaću. Stoga se ne radi o izjednačavanju statusa radnika zaposlenih preko poduzeća za privremeno zapošljavanje sa statusom stalnog osoblja tijekom razdoblja zaposlenja ili nakon toga.
- 61 To potvrđuju okolnosti ovog predmeta, s obzirom na to da tuženici iz glavnog postupka, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 75. svojeg mišljenja, uopće ne zahtijevaju promjenu kvalifikacije svojih ugovora o radu za privremeno obavljanje poslova, nego od društva Manpower Lit samo zahtijevaju isplatu zaostataka primitaka od rada za koje tvrde da im se duguju. Stoga se ne postavlja nikakvo pitanje u pogledu štete, bilo da je riječ o autonomiji EIGE-a ili o Pravilniku o osoblju za dužnosnike Unije.
- 62 U tim okolnostima na četvrto, peto i šesto pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. stavak 1. Direktive 2008/104 treba tumačiti na način da se radno mjesto radnika zaposlenog preko poduzeća za privremeno zapošljavanje koji je ustupljen EIGE-u može smatrati „istim radnim mjestom” u smislu te odredbe, čak i pod pretpostavkom da sva radna mjesta na koja EIGE izravno zapošljava radnike obuhvaćaju zadaće koje mogu izvršiti samo osobe na koje se primjenjuje Pravilnik o osoblju za dužnosnike Unije.

Troškovi

- 63 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 1. Direktive 2008/104/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o radu preko poduzeća za privremeno zapošljavanje treba tumačiti na način da je njezinim područjem primjene obuhvaćeno ustupanje Europskom institutu za ravnopravnost spolova (EIGE) od poduzeća za privremeno zapošljavanje osoba koje su s tim poduzećem sklopile ugovor o zapošljavanju, kako bi EIGE-u pružile usluge rada.**
- 2. Članak 5. stavak 1. Direktive 2008/104 treba tumačiti na način da se radno mjesto radnika zaposlenog preko poduzeća za privremeno zapošljavanje koji je ustupljen Europskom institutu za ravnopravnost spolova (EIGE) može smatrati „istim radnim mjestom” u smislu te odredbe, čak i pod pretpostavkom da sva radna mjesta na koja EIGE izravno zapošljava radnike obuhvaćaju zadaće koje mogu izvršiti samo osobe na koje se primjenjuje Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europske unije.**

Potpisi